

Jus ricevinte represajon de kemia artikolo du-kaj-duon-paĝa de Jukito ŌTA pri „Malhelpa Afiniteco de Benzadrino-Derivaĵoj al Amino-oksido” aperinta en „*The Bulletin of the Chemical Society of Japan*”, mi volas aldoni kelkajn vortojn pri ĝi. Unue mi volas esprimi mian ĝojon ke nun ankaŭ ĉi tiu japana kemia gazeto akceptas esperantlingvajn artikolojn. Mi insistas ke aŭtoroj de sciencaj artikoloj (aŭ resumoj) en Esperanto laŭeble klopodu ke la lingvaĵo estu neriproĉebla.

Mi ne detale kritikos ĉi tiun artikolon ĉi tie, sed kelkajn rimarkojn mi volas fari. La termino „sen-ekziste” por esprimi „en foresto” estas nepre malbona. Anstataŭ „afiniteco” kaj „iso-” ni prefere uzu la formojn „afino” kaj „izo-” laŭ Enciklopedia Vortaro de Wüster. La uzo de la greka litero φ kiel simbolo por fenilo ŝajnas nerekomendinda: oni uzu aŭ C_6H_5 , aŭ (kun Chemical Abstracts) Ph. La litero φ prezentas enigmon kiun la leganto unue devas solvi. Ankaŭ la uzita kemia nomenklaturaro prezentas tiajn enigmojn pro la ŝparo pri ciferoj. Mi donu kelkajn ekzemplojn de la uzita nomenklaturaro:

„d 1-fenilo 2-metil, etilfenilamino propano”, „dl 1-fenilo, hidroksilo 2-metilamino propano”, „dl 1-3:4 metilendihidroksifenilo, metoksilo 2-amino propano”, „dl difeniloj, amino metano”. Nur dank’ al la fakto ke la aŭtoro menciis ĉe la dua supre menciita nomo trivialan ekvivalenton (efedrino), mi sukcesis malkovri lian sistemon de nomenklaturaro kaj kompreni liajn nomojn. Tiu sistemo estas evidente jena: la cifero rilatas ne nur al la unua radikalo kiu sekvas, sed eventuale al pluraj; en tiuj kazoj la aŭtoro uzas la komon por apartigi tiujn diversajn radikalojn. Mi kredas ke ne estas ĝuste skribi tiujn nomojn kvazaŭ ili konsistus el pluraj memstaraj substantivoj, ĉar ĉi tie, kie ili staras en tabelo, la nomoj ankoraŭ povas esti klaraj (post malkovro de la uzita sistemo), sed en teksto la malfacilaĵoj ege kreskas kun tia sistemo. Malaprobinda estas ankaŭ la esprimo „metilendihidroksil...” kaj la plurala „j” en „difeniloj”. Ne-enigmaj nomoj por ĉi tiuj kombinaĵoj estas: (1) d-1-fenil-2-metil-2-(N-etilanilino)-propano; anstataŭ (N-etilanilino) oni ankaŭ povas diri: (N-etil-N-fenilamino). (2) dl-1-fenil-2-metilamino-propan-1-olo, aŭ dl-1-fenil-2-metilamino-1-hidroksipropano. (3) dl-1-(3.4-metilendioksifenil)-2-amino-1-metoksipropano, aŭ dl-1-(3.4-metilendioksifenil)-2-aminopropila metila etero. (4) C.C-difenil-amino-metano, aŭ C.C-difenil-metilamino aŭ α -amino-difenilmetano, aŭ, eventuale, benzhidrilamino; la literoj dl estas tute superflujaj ĉar optika izomerio ĉi tie ne eblas. La nomo „dl-1.3-fenilo 2-amino propano” verŝajne devas reprezenti „dl-1.3-difenil-2-amino propano, kaj restas la enigmo, kie sidas la etilo en „dl fenilo, etilfenilo, amino metano”. Aŭtoroj kontrolu ĉu la nomoj (precipe de organikokemiaj kombinaĵoj) kiujn ili uzas estas facile kompreneblaj kaj nepre unusencaj. Oni ne povas tro eksplicite esprimi tion, kion oni volas komu-

niki. Pri la dezirindeco aŭ nedezirindeco uzi en Esperanto -*oksil* kiel prefikson, kiu formo estus eble pli regula ol la internacie kutima -*oksi*, la fakuloj bonvolu esprimi sin. Grava ĉi tiu demando certe ne estas.

Alia demando estas: Kiel ni prononcu la ciferon 3 en nomoj de organikokemiaj kombinaĵoj? La malfacilaĵo estas ke la ordinara prononco „tri” estas identa kun la internacia (kaj tial ne ŝanĝebla) vortero „tri”. Aŭdante ekz. „trinitrofenolo”, oni devas dubi ĉu temas pri pikrata acido (= 2.4.6-trinitrofenolo) aŭ pri 3-nitrofenolo. Oni povus interkonsenti, ekzemple, prononci 3 kiel „trej”. Kio estas la spertoj kun tiuj lingvoj en kiuj okazas similaj koincidoj (la greka, la pola,??)?

W. P. R

061.5.026.55 : 632(047.31)

13. *Arsberetning fra J. E. Ohlsens Enkes Plantepatologiske Laboratorium*, de Paul Neergaard, kun resumoj en la angla kaj en Esperanto. 20 paĝoj.

Jarraporto pri la laboroj de la menciita laboratorio plantpatologia por la jaro 1-8-1947 ĝis 31-7-1948. Oni kontrolis pri malsanoj 4908 partiojn (5087 provojn) de diversaj hortikulturaj semoj. Mi ne klopodos resumi ĉi tie tiun resumon. Prefere mi faru kelkajn prilingvajajn rimarkojn. Interesa estas la kunmetita prepozicio „disde” kies signifo estas memevidenta.

Neologismo estas „damaĝi” en la senco 3a (Plena Vortaro) de damaĝi.

„Likvida atmosfera aero” estas esprimo kritikinda dukaŭze: *atmosfera* estas pleonasma kaj *likvida* devas esti likva. Peko kontraŭ la gramatiko estas: „Prijuĝante la plantojn la atako estis gradigita laŭ la sekvanta skalo: ...”, pro tio ke la nemenciita subjekto de la dependa propozicio ne estas identa kun tiu de la ĉefa propozicio.

Ni gratulu la firmon Ohlsens Enke, jam kies unua jarraporto (1-2-1935 ĝis 31-3-1936), 8 paĝoj, aperis kun Esperanta resumo.

W. P. R.

042 : 374.84 : 061.3=089.2(100)„1948” (486.7)

Somera Universitato, Malmö 1948, eldonita por UEA de The Esperanto Publishing Company Ltd. Formato 184 × 122 mm²; 108 paĝoj. Prezo 4 britaj ŝilingoj; afranko 2 pencoj. Aĉetebla pogrando ĉe The Esperanto Publ. Co. Ltd., Rickmansworth, Herts., Anglujo, podetale ĉe enlanda libroservo aŭ ĉe UEA.

Al tiuj esperantistoj kiuj ne havis la bonŝancon povi ĉeesti la 33an UK-on kaj tial ne havis okazon aŭskulti la tre interesajn prelegojn de la Malmö-a somera universitato, la recenzata libro ebligas tamen ĝui ilin, dum tiuj, kiuj ja aŭdis ilin en Malmö kredeble volonte posedos ĉi tiun volumeton. La enhavo konsistas el: Enkonduko de Rektoro Karl Söder-

berg, prelegoj pri „La laponoj kiel kultura popolo” de prof-o B. Collinder, — „La kimraj artofestoj” de Reto Rossetti, — „El la mirinda naturo” de C. Støp-Bowitz, — „Astronomiaj sensacioj” de prof-o K. Lundmark, — „Ĉefprincipoj de la nuntempa internacia juro” de prof-o d-ro Ivo Lapenna, — „El la fronto kontraŭ la malamikoj de la kulturplantoj” de d-ro P. Neergaard, — „La kalevala kulturo” de Vilho Setälä, — „Pri la sveda kooperativa movado” de rektoro S. A. Stahre, kaj „Du svedaj humoristoj kaj unu hungaro” de F. Szilagyi.

Ĉiuj el ili estas same legindaj. Se mi tuŝas kelkajn el ili aparte, tio neiel signifas ke la aliaj estas malpli ŝatindaj. S-ro Rossetti komencas sian paroladon per spritaĵoj kaj vortludoj kiajn ni konas de li, li rakontas pri la malnovaj bardofestoj kaj -konkursoj en Kimrujo, pri la malfacilaj reguloj de ilia poezio, kaj kiel la produktado de falsaj dokumentoj fare de iu iom stranga, sed genia kimro, antaŭ 150 jaroj, revivigis tiujn artofestojn, kie oni konkuras pri muziko kaj poezio, kaj ekspozicias artaĵojn kaj artmetiaĵojn kaj produktaĵojn de hejma manlaboro. S-ro Rossetti proponis ke ni aranĝu ion similan dum niaj Universalaj Kongresoj. La kunveno decidis unuanime rekomendi al la UEA-komitato la enkondukon de tiaj artkonkursoj.

S-ro Støp-Bowitz rakontas al ni ĉiajn interesaĵojn pri vermoj, araneoj, skorpioj, aŝterioj aŭ marsteloj, pri inkŝpruciguloj kaj formikoj, kiujn ni povos rakonti al niaj infanoj.

La prelego de prof-o Lundmark temas pri la evoluo de la bildo kiun la homoj havis kaj havas de la universo ek de la antikvaj tempoj ĝis la nuno.

S-ro Setälä mirigas nin per tio ke la kalevala epopeo (aperis 33 grandaj volumoj kun entute 1,4 milionoj da versoj!) transvivis tra unu ĝis du jarmiloj per la buŝa tradicio de analfabetoj! Nur en 1815 oni komencis kolekti la materialon, noti la kantojn kiujn sciis parkere nelegipovaj vilaĝanoj. La rekordon havas virino kiu sciis 32000 versojn!

Mi rimarku ankoraŭ ke la libro enhavas nur malmultajn ĝenajn preserarĵojn. Unu el ili troviĝas sur paĝo 58a, malsupre, kie staras „nesekaj” anstataŭ „neseksaj”. Evidente, ankaŭ, la bildoj 1 kaj 2 interŝanĝiĝis sur paĝoj 59 kaj 61.

S-ro Lapenna ŝokis min per la uzo de „direkte” anstataŭ „rekte” (paĝo 46), pri kiu mi dubas ĉu ĝi estas preseraro aŭ eĉ simpla skriberaro, ĉar la saman vorton ĉe la sama aŭtoro mi jam renkontis en Suda Stelo. La fakto ke pluraj naciaj lingvoj uzas en tiaj kazoj similajn esprimojn [direct(ly), k.s.] por ni ne estu motivo imiti tion en Esperanto. Tia uzo ja ne konformas al la signifo de la radiko „direkt”.

Resume: neniun bedaŭros la aĉeton de ĉi tiu libreto.

W. P. R.

La redaktoro regule ricevas esperantajn gazetojn el ĉiuj partoj de la mondo, pro kies alsendo li sincere dankas. Legindajn artikolojn li trovis en ĉiuj. Speciale atentigi li volas pri anglalingva artikolo de W. Solzbacher pri „Technical Vocabularies in Esperanto”, A Critical Study and Survey. Ĝi aperis en Amerika Esperantisto, speciala eldono. Prezo \$ 0.35. Amplekso: 24 paĝoj kun kovrilo. Titoloj de la paragrafoj:

Quotation from the Rockefeller Foundation Report. — How „International” are Technical Terms? — A Record of Achievement in Esperanto — „Authoritative” and „Experimental” Vocabularies — „International” and „Rational” Terminologies — The Publishers of Technical Vocabularies — A Research and Publishing Center — Quotation from Professor Björn Collinder. —

Listo de 106 fakaj vortaroj, kaj listo de kelkaj priaj libroj kaj artikoloj estas aldonitaj. La kovrilo mencias nombron da vortaroj nun haveblaj.

Interesajn artikolojn mi trovis en la unuaj kvar en tiu ĉi jaro numeroj de La Revuo Orienta. Mi atentigu speciale pri la „Deklaro de japanaj sciencistoj pri la problemoj de paco” kiu aperis en la aprila numero.

En la Suda Stelo (Jugoslavujo) por Majo 1949 aperis interesa artikolo de d-ro Ivo Lapenna pri „Unu forgesita venko”, nome de la esperantistoj (s-roj Durrant kaj Lapenna) en la Internacia Kongreso de Lingvistoj, kiu okazis en Parizo en 1948. La nomitaj sinjoroj, dank’ al la atentemo, gardemo kaj agemo de parizaj geesperantistoj, tie fiaskigis intrigon de IALA-anoj. La artikolo meritas republikigon en „Esperanto” aŭ „Heroldo”.

408.92(05)

Esperantologio, Internacia Revuo por la Lingvistiko kaj Bibliografio de Esperanto, N-ro 1, Vol. 1 (p. 1-80), Aŭgusto 1949, redaktata de d-ro Paul Neergaard, Ak., Kopenhago. Formato: 263 × 177 mm². Prezo \$ 5.— por volumo ĉ. 280-paĝa.

Ni sincere gratulu la redaktoron, la aŭtorojn, kaj la tutan esperantistaron pro la apero de ĉi tiu bonega gazeto kun altkvalita enhavo.

Post dulingva enkonduko de la redaktoro, sekvas interesa artikolo de V. Setälä pri „Lingva esprimkapablo kiel funkcio de la vortrezoro” (28 p.) kiu komparas la efikecon de la vortotrezoroj de kelkaj lingvoj, inter kiuj Esperanto. Dua artikolo, de prof-o Waringhien temas pri „La akuzativo en Esperanto, el teoria kaj interlingvistika vidpunkto”. Ĝi estas trafa defendo de la Esperanta akuzativo, kiu multe kontribuas al unusenceco, kie esprimoj en aliaj lingvoj — la aŭtoro donas multajn ekzemplojn el la franca kaj el Occidental — suferas de du-, tri- kaj eĉ ses-senceco! Tria artikolo de O. Reiersøl kaj R. C. Marble: „A Comparison between Word Formation in Esperanto and English”, kiu klare montras la grandajn avantaĝojn rezultantajn de la aŭtonoma vortfarado en Esperanto. Mi havas unu kritikon: kial oni ne aldonis esperantlingvan resumon al ĉi tiu anglalingva artikolo? Oni nepre aldonu resumon en Esperanto al ĉiu artikolo ne-esperantlingva. En la kvara artikolo d-ro J. Régulo Pérez skribas pri „Hispanidaj neologismoj en Esperanto” (eldorado, donhuano,